

Evaluatie Handboek Faunaschade/ digitale versie website Faunafonds

J.G. Oord

Februari 2006



Hoornderweg 2
9698 PL Wedde
0597-561246
06-22804916

Inhoud

Inhoud	2
Inleiding	3
Toelichting enquête	4
Geretourneerde enquêtes	6
Resultaten basisenquête	7
Resultaten enquête preventieve maatregelen	20
Bespreking resultaten	32
- Respons	32
- Basisenquête	32
- Enquête preventieve maatregelen	33
Aanbevelingen	34
Voorbeeld nieuwe opbouw van het Handboek Faunaschade	36
- Gedrukte versie handboek	36
- Website/Digitale versie handboek	37

Inleiding

In 2002, direct na het van kracht worden van de Flora- en faunawet, is door het bestuur van het Faunafonds het Handboek Faunaschade uitgebracht. Het doel van dit Handboek is grondgebruikers en anderen voorlichten over de mogelijkheden om schade door beschermde inheemse diersoorten te voorkomen of te beperken. Daarnaast zijn het Handboek de beleidsregels van het Faunafonds opgenomen, waaraan verzoekschriften voor een tegemoetkoming voor faunaschade worden getoetst.

In de afgelopen 3 jaar is door grondgebruikers, jacht(akte)houders, fauna- en wildbeheereenheden, (provinciale) ambtenaren en rechterlijke macht ervaring opgedaan met de nieuwe wet- en regelgeving en (diverse) preventieve maatregelen om faunaschade te voorkomen.

Intussen is het beleid ten aanzien van diverse beschermde inheemse diersoorten gewijzigd (o.a. overwinterende ganzen en smienten). Ook zijn de beleidsregels van het Faunafonds op onderdelen gewijzigd. In zowel Nederland als in het buitenland wordt onderzoek gedaan naar nieuwe preventieve maatregelen of worden nieuwe maatregelen ingezet.

Bovenstaande betekent dat het Handboek toe is aan vernieuwing. Bij het tot stand komen van deze vernieuwing wil het bestuur van het Faunafonds graag gebruik maken van de ervaringen die diverse gebruikers hebben opgedaan met het Handboek. Het bestuur van het Faunafonds is met name geïnteresseerd naar de ervaring die grondgebruikers hebben opgedaan met de inzet van de diverse preventieve maatregelen. Hiervoor het bestuur van het Faunafonds aan bureau Oord Faunatechniek te Wedde opdracht verleend voor het uitvoeren van een enquête onder de diverse gebruikers.

Toelichting enquête

Opbouw enquête

De enquête bestaat uit twee delen. Het eerste deel (basisenquête) gaat vooral over het gebruik en de inhoud van het Handboek Faunaschade. Het tweede deel vraagt een beoordeling van de in het handboek beschreven preventieve maatregelen. Dit deel is alleen naar grondgebruikers gezonden.

Basisenquête

De basisenquête bestaat uit 18 vragen, verdeeld over de verschillende hoofdstukken van het handboek. Beantwoording vindt plaats door aankruisen. De gehele enquête, inclusief toelichtingen, is opgenomen bij de resultaten.

Enquête preventieve maatregelen

De enquête preventieve maatregelen bestaat uit tabellen met preventieve maatregelen, waarbij aan de grondgebruiker wordt gevraagd om per maatregel een beoordeling te geven ten aanzien van toepasbaarheid, financiële haalbaarheid en effectiviteit. Omdat de beoordeling van maatregelen mede afhankelijk is van gewassen en schadesoorten is onderscheid gemaakt in de volgende pakketten/tabellen:

Pakket 1

- Vogels in land- en tuinbouwgewassen
- Haas en konijn in land- en tuinbouwgewassen
- Muizen in land- en tuinbouwgewassen

Pakket 2

- Edelhert, damhert, ree, wild zwijn in land- en tuinbouwgewassen

Pakket 3

- Schade in bosbouw, boom- en sierteelt

Pakket 4

- Vogels in fruitteelt
- Haas en konijn in fruitteelt
- Muizen en woelratten in fruitteelt

Pakket 5

- Schade aan pluimvee
- Schade aan lammeren

Selectie van adressen

De basisenquête is toegestuurd aan een aantal faunabeheereenheden, provincies, land- en tuinbouworganisaties, wildbeheereenheden, de KNJV, beheerders van landgoederen, taxatie- en adviesbureaus en agrarische natuurverenigingen. De basisenquête, in combinatie met de enquête preventieve maatregelen, is eveneens toegestuurd aan een aantal agrariërs, welke zijn geselecteerd uit het schadebestand 2005 van het Faunafonds. Bij de selectie is rekening gehouden met spreiding over diverse schadegebieden, gewastypen en schade-soorten. Op basis van schadehistorie zijn aan de diverse geselecteerde grondgebruikers één of meerdere pakketten gestuurd (zie onderstaande tabel).

Verstuurd naar:	Aantal	Basis	Pakketten				
			1	2	3	4	5
Provincies	5	5					
Faunabeheereenheden	9	9					
LTO-afdelingen	2	2				1	
Jagers/WBE's	2	2					
KNJV	2	2					
Taxatiebureau	1	1	1	1	1	1	1
Adviesbureau's	2	2		1	1		
Landgoederen	2	2		2	2		
Agr.(natuur)vereniging	3	3					
Agrariërs/grondgebruikers	72	72	52	2	5	11	3
Totaal	100	100	53	6	9	13	4

Geretourneerde enquêtes

In de bovenstaande tabellen zijn de aantallen ingevulde en geretourneerde basisenquêtes en tabellen uit de enquête preventieve maatregelen vermeld.

Basisenquête	Verstuurd	Retour	
Provincies	5	2	
Faunabeheereenheden	9	5	
LTO-afdelingen	2	1	
WBE's	2	4	Een aantal enquêtes zijn schijnbaar doorgespeeld aan de WBE.
KNJV	2	1	
Taxatiebureau	1	1	
Adviesbureau's	2	1	
Landgoederen	2	2	
Agr.natuurvereniging	3	0	1 agrariër heeft aangegeven een agr.natuurver. te vertegenwoordigen.
Agrariërs/grondgebruikers	72	21	Plus 4 stuks wel retour, niet ingevuld.
Totaal	100	38	

Enquête preventieve maatregelen	Verstuurd	Retour
<i>Pakket 1</i>	53	
Vogels in land- en tuinbouwgewassen		17
Haas en konijn in land- en tuinbouwgewassen		6
Muizen in land- en tuinbouwgewassen		3
<i>Pakket 2</i>	6	
Grofwild in land- en tuinbouwgewassen		0
<i>Pakket 3</i>	9	
Schade in bosbouw, boom- en sierteelt		3
<i>Pakket 4</i>	13	
Vogels in fruitteelt		3
Haas en konijn in fruitteelt		2
Muizen en woelratten in fruitteelt		2
<i>Pakket 5</i>	4	
Schade aan pluimvee		0
Schade aan lammeren		0

Resultaten basisenquête

In dit hoofdstuk zijn de resultaten van de basisenquête weergegeven. De vragen en eventuele toelichtingen zijn gelijk als die in de enquête. Na elke vraag zijn de resultaten in tabelvorm tussengevoegd, waarbij onderscheid is gemaakt in de volgende categorieën:

- Agrariër/grondgebruiker
- Wildbeheereenheid
- Faunabeheereenheid
- Overig

Door de ondervraagden genoteerde opmerkingen zijn letterlijk bij de betreffende vraag overgenomen. Hierbij zijn de volgende afkortingen gebruikt:

GG	Grondgebruiker/agrariër
LTO	Land- en tuinbouworganisatie
P	Provincie
B	Advies-/taxatiebureau
KNJV	Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging
FBE	Faunabeheereenheid
WBE	Wildbeheereenheid
LG	Landgoed

Algemeen

1. In welke hoedanigheid gebruikt u het handboek?

Hoedanigheid	Aantal
Agrariër/grondgebruiker	22
Natuurbeschermingsorganisatie	0
Jachtaktehouder/jager	11
Wildbeheereenheid	4
Faunabeheereenheid	5
Anders, namelijk:	
• Adviesbureau	1
• KNJV	1
• Provincie	2
• LTO	1
• Taxateur	1
• Agrarische natuurvereniging	1
• Landgoed	2

Bij het beantwoorden van vraag 1 kwamen de volgende combinaties voor:

Agrarische natuurvereniging/jager/agrariër	1
Agrariër/jager	5
WBE/jager	3
Adviesbureau/jager	1
Grondgebruiker/jager/landgoed	1

2. Welke versie(s) van het Handboek Faunaschade gebruikt u?

- A. Alleen de gedrukte versie van het handboek
- B. Alleen de digitale versie van het handboek
- C. Zowel de digitale als de gedrukte versie

Resultaten	A	B	C
Agrariër/grondgebruiker	15	3	3
Wildbeheereenheid	4		
Faunabeheereenheid	2		3
Overig	7		1
Totaal	28	3	7

P: Website niet meer te vinden (?). Kopje “preventieve maatregelen” is veel te summier.

3. Als u beide versies gebruikt, welke versie werkt voor u dan het gemakkelijkst bij het opzoeken van informatie?

- A. De gedrukte versie van het handboek
- B. De digitale versie van het handboek
- C. Geen voorkeur of niet van toepassing

Resultaten	A	B	C
Agrariër/grondgebruiker		1	20
Wildbeheereenheid			4
Faunabeheereenheid	2		3
Overig	1		7
Totaal	3	1	34

4. Vindt u dat er in de toekomst, naast een digitale versie op internet, ook nog een vernieuwde gedrukte versie moet verschijnen?

- A. Ja
- B. Nee
- C. Geen mening

Resultaten	A	B	C
Agrariër/grondgebruiker	19	1	1
Wildbeheereenheid	3	1	
Faunabeheereenheid	4	1	
Overig	8		
Totaal	34	3	1

5. Wat vindt u van de opzet en indeling van het handboek?

Gedrukte versie:

- A. Duidelijk en overzichtelijk
- B. Onduidelijk en onoverzichtelijk
- C. Neutraal
- D. Niet van toepassing

Resultaten	A	B	C	D
Agrariër/grondgebruiker	8	2	9	2
Wildbeheereenheid	3		1	
Faunabeheereenheid	5			
Overig	8			
Totaal	24	2	10	2

Digitale versie:

- A. Duidelijk en overzichtelijk
- B. Onduidelijk en onoverzichtelijk
- C. Neutraal
- D. Niet van toepassing

Resultaten	A	B	C	D
Agrariër/grondgebruiker	2	3	3	13
Wildbeheereenheid				4
Faunabeheereenheid	2	1		2
Overig	1			7
Totaal	5	4	3	26

FBE: Graag ook zoeken op diersoort in plaats van alleen op gewas.

GG: Digitale versie is duidelijk en overzichtelijk, maar regelmatig niet compleet.

GG: Je moet op de site Faunafonds.nl “Handboek Faunaschade” aan kunnen klikken. Nu weet je niet wat wel en wat niet in het handboek staat.

Hoofdstuk 2: Flora- en faunawet

Dit hoofdstuk beschrijft de regelgeving t.a.v. de verschillende diersoorten, vrijstellingen, aanwijzingen en ontheffingen. In de digitale versie is dit hoofdstuk te vinden onder *Flora- en faunawet*.

6. Wat vindt u van de leesbaarheid van het onderdeel *Flora- en faunawet*?

- A. Goed
- B. Matig
- C. Slecht
- D. Neutraal

Resultaten	A	B	C	D
Agrariër/grondgebruiker	7	7	2	5
Wildbeheereenheid	4			
Faunabeheereenheid	4			1
Overig	6	1		1
Totaal	21	8	2	7

7. Geeft het onderdeel *Flora- en faunawet* voldoende informatie?

- A. Ja
- B. Nee
- C. Neutraal

Resultaten	A	B	C
Agrariër/grondgebruiker	8	4	9
Wildbeheereenheid	3		1
Faunabeheereenheid	4		1
Overig	2	4	2
Totaal	17	8	13

Indien “nee”, waarover zou u meer informatie willen hebben?

B: Praktische toepassing van de informatie.

LTO: Toevoegen per provincie bij wie de grondgebruikers zich kunnen melden om een ontheffing te ontvangen.

GG: Dit is een populaire versie en niet de integrale tekst. Hierdoor kunnen onbewust fouten gemaakt worden. Dit zou er bij vermeld moeten worden.

WBE: Er zou eventueel ook een verwijzing kunnen worden opgenomen naar digitale wetsartikelen.

GG: Het wordt niet duidelijk aangegeven of de schadedrempel per schadegeval, per bedrijf of per jaar is.

GG: Te bejagen diersoorten + tijden.

P: Recente wijzigingen.

LG: I.v.m. de vele veranderingen van de FF-wet aanpassen.

LG: Door de steeds veranderende situaties zou dit telkens aangepast moeten worden.

GG: Moet in één oogopslag te lezen zijn

Hoofdstuk 3: Beleidsregels van het Faunafonds.

Dit hoofdstuk beschrijft de regels die het Faunafonds hanteert bij de beoordeling van een aanvraag voor een tegemoetkoming in de schade. In de digitale versie is dit hoofdstuk te vinden onder *Beleidsregels*.

8. Wat vindt u van de leesbaarheid van het onderdeel *Beleidsregels*?

- A. Goed
- B. Matig
- C. Slecht
- D. Neutraal

Resultaten	A	B	C	D
Agrariër/grondgebruiker	6	7	4	4
Wildbeheereenheid	4			
Faunabeheereenheid	5			
Overig	6	2		
Totaal	21	9	4	4

9. Geeft het onderdeel *Beleidsregels* voldoende informatie?

- A. Ja
- B. Nee
- C. Neutraal

Resultaten	A	B	C
Agrariër/grondgebruiker	6	7	8
Wildbeheereenheid	3		1
Faunabeheereenheid	3	1	1
Overig	7	1	
Totaal	19	9	10

Indien “nee”, waarover zou u meer informatie willen hebben?

FBE: Men kan zich afvragen of het mogelijk is om “voldoende” informatie te verschaffen. De dynamiek van veranderend inzicht, het achterblijven van provinciaal beleid en het uitbrengen van adviezen frustreren op landelijk niveau de éénzijdigheid voor de lezer.

P: Meer informatie i.v.m. gewijzigd beleid (Fauna-akkoord, wilde zwijnen e.d.).

GG: Gaarne “kort maar krachtig”, d.w.z. minder woorden, meer zeggen.

GG: (digitale versie) Paragraaf en artikel niet duidelijk genoeg uit elkaar te houden. Mij werd verwezen naar artikel 7, vijfde lid. Bij art. 7 staat geen vijfde lid.

GG: Het stoort mij mateloos dat essentiële informatie uit de beleidsregels niet terugkomen in andere onderdelen. N.a.v. mijn reactie met betrekking tot o.a. de 7 dagen termijn heeft het Faunafonds deze zomer (2005) een brief hierover rondgestuurd. Echter in deze brief staat

weer dat bij te laat indienen het bestuur kan besluiten geen tegemoetkoming te verstrekken, terwijl de regels het uitsluiten. Waarom staat dit niet op het meldformulier?

GG: Onduidelijk en ze moeten wel praktisch en uitvoerbaar zijn.

GG: Hierbij zou op internet moeten staan wanneer er ontheffingen worden afgegeven. Ook geeft het schrijven van rapportage schadebeperking een onnodige administratieve last door bijvoegen van kopie van de ontheffing.

GG: Te langdradig.

GG: Te ingewikkelde regelgeving.

Deel 2: Faunaschade

Deel 2 van het handboek geeft een overzicht van de schade die dieren in de agrarische sector kunnen aanrichten. Per gewas of onderdeel wordt in tabelvorm een overzicht gegeven van de schadesoorten, het soort schade, de periode waarin schade optreedt, de mogelijke preventieve maatregelen en opmerkingen. In de digitale versie is dit hoofdstuk te vinden onder *Gewassen*.

10. Wat vindt u van de leesbaarheid van de tabellen?

- A. Goed
- B. Matig
- C. Slecht
- D. Neutraal

Resultaten	A	B	C	D
Agrariër/grondgebruiker	9	9		3
Wildbeheereenheid	4			
Faunabeheereenheid	5			
Overig	8			
Totaal	26	9		3

11. Zijn de voor u relevante tabellen snel en eenvoudig te vinden?

Gedrukte versie:

- A. Ja
- B. Nee
- C. Neutraal
- D. Niet van toepassing

Resultaten	A	B	C	D
Agrariër/grondgebruiker	9	1	7	4
Wildbeheereenheid	4			
Faunabeheereenheid	5			
Overig	8			
Totaal	26	1	7	4

Digitale versie:

- A. Ja
- B. Nee
- C. Neutraal
- D. Niet van toepassing

Resultaten	A	B	C	D
Agrariër/grondgebruiker	4	2	1	14
Wildbeheereenheid				4
Faunabeheereenheid	2	1		2
Overig	1			7
Totaal	7	3	1	27

GG: (opmerking bij digitale versie) Ja, indien er zoals in deze enquête verwijzingen aanwezig zijn.

12. Geven de tabellen voldoende informatie?

- A. Ja
- B. Nee

Resultaten	A	B
Agrariër/grondgebruiker	11	7
Wildbeheereenheid	4	
Faunabeheereenheid	3	2
Overig	5	1
Totaal *	23	10

* Niet ingevuld: 5

Indien “nee”, waarover zou u meer informatie willen hebben?

FBE: Nee voor de gedrukte versie. Mijn voorkeur ligt dan ook bij de digitale versie. Deze is sneller aan te passen. Dit moet dan ook gedaan worden.

B: Combinatie met maatregelen wenselijk.

FBE: Uitvoeriger informatie bij de kolom “opmerkingen”.

GG: Soms onduidelijk wanneer een soort bejaagbaar is of niet.

GG: Het is niet duidelijk of preventief ook verplicht is en bij opmerkingen is weer niet duidelijk wat er mee bedoeld wordt. Zeker in bezwaarprocedures.

GG: Dit is een momentopname. Voorbeeld: na 9 maanden problemen met muizen/woelratten in de fruitteelt is de tabel nog niet aangepast (opmerking: deze grondgebruiker gebruikt zowel de gedrukte als de digitale versie).

GG: Ik kan moeilijk digitaal. U gaat er van uit dat iedereen digitaal kan.

GG: Duidelijkheid over wat mag en wat moet en wat niet mag.

13. Kunt u nog voorbeelden noemen van schade door dieren in gewassen, die niet in de tabellen voorkomen?

- A. Ja
- B. Nee

Resultaten	A	B
Agrariër/grondgebruiker	7	14
Wildbeheereenheid		4
Faunabeheereenheid	2	3
Overig	3	5
Totaal	12	26

Indien “ja”, welke voorbeelden?

FBE: Zonnebloemen – hazen.

KNJV: Slemschade door ganzen en smienten. Faunaschade door zwarte kraai, vos e.d.

LTO: Wild zwijn in peulvruchten, graszaad en graszoden. Woelratten, veld- en bosmuizen in (alle typen) fruit.

Taxateur: Woelratten in fruitbomen. Muizen in grasland en akkerbouw.

GG: Overzomerende ganzen in bloemkool, spruitkool, wortelen en mais.

GG: Veldmuizen en woelratten in fruitteelt.

FBE: Fruit: woelratten en bos-/veldmuizen.

GG: Het vertrappen van de grond onder natte omstandigheden waardoor structuurschade gevolgd door waterschade optreedt.

GG: Uien langs b.v. graangewas. De ganzen landen op en vertrappen het uiengewas. De grond verslemt en de uien herstellen nauwelijks. Gevolg: 7,5 % opbrengstderving.

14. Heeft u anderszins nog opmerkingen of aanvullingen op dit onderdeel of de tabellen?

- A. Ja
- B. Nee

Resultaten	A	B
Agrariër/grondgebruiker	1	20
Wildbeheereenheid		4
Faunabeheereenheid		5
Overig	1	7
Totaal	2	36

Indien “ja”, welke opmerkingen of aanvullingen?

B: schade is volledig gericht op agrarische sector en niet dekkend voor belangen als genoemd in art. 68.

GG: De digitale versie zou regelmatig geüpdate moeten worden. Tevens zou hij bekend moeten zijn bij alle medewerkers van het Faunafonds. Sommigen kennen de eigen publicaties niet.

Deel 3: Maatregelen

Deel 3 van het handboek behandelt de preventieve maatregelen om schade te beperken en te voorkomen. In de digitale versie van het handboek is het onderdeel *Preventieve maatregelen* wel opgenomen, maar nog niet uitgewerkt.

15. Wat vindt u van de leesbaarheid van het onderdeel *Maatregelen*?

- A. Goed
- B. Matig
- C. Slecht
- D. Neutraal
- E. Niet van toepassing, ik gebruik alleen de digitale versie

Resultaten	A	B	C	D	E
Agrariër/grondgebruiker	7	6	1	4	3
Wildbeheereenheid	4				
Faunabeheereenheid	3	2			
Overig	7	1			
Totaal	21	9	1	4	3

16. Hoe beoordeelt u de informatie die wordt gegeven?

- A. Voldoende
- B. Beperkt
- C. Onvoldoende
- D. Neutraal
- E. Niet van toepassing, ik gebruik alleen de digitale versie

Resultaten	A	B	C	D	E
Agrariër/grondgebruiker	9	3	3	3	3
Wildbeheereenheid	4				
Faunabeheereenheid	2	2	1		
Overig	6	1	1		
Totaal	21	6	5	3	3

17. Kunt u preventieve maatregelen noemen die nog niet in het handboek beschreven worden?

- A. Ja
- B. Nee
- C. Niet van toepassing, ik gebruik alleen de digitale versie

Resultaten	A	B	C
Agrariër/grondgebruiker	6	12	3
Wildbeheereenheid	1	3	
Faunabeheereenheid	1	4	
Overig	1	7	
Totaal	9	26	3

Indien “ja”, noteer dan hieronder het type maatregel, de diersoorten en het gewas dat het betreft en de effectiviteit.

1 FBE heeft deze vraag open gelaten. Zie opmerking bij 18.

WBE: Geweer door jachthouder voor alle dieren die bovengronds schade veroorzaken.

LTO: Rodenator tegen woelrat, muizen en mollen in boomgaarden (fruitteelt, boomteelt).

GG: Op natuurterreinen zorgen voor goed voedsel.

GG: o.a. Rodenator, heggen scheren, gras kort maaien.

GG: Verjaging met Ancia-pistool.

GG: Bejagen moet de hele dag kunnen.

18. Heeft u anderszins nog opmerkingen of aanvullingen op het onderdeel *Maatregelen*?

- A. Ja
- B. Nee

Resultaten	A	B
Agrariër/grondgebruiker	5	16
Wildbeheereenheid		4
Faunabeheereenheid	2	3
Overig	3	5
Totaal	10	28

Indien “ja”, welke opmerkingen of aanvullingen?

FBE: Vraag 17 is niet te beantwoorden. Maatregelen moeten beoordeeld worden op effectiviteit en moeten creatief te gebruiken zijn. Het optellen van alleen maar “inspanningsverplichtingen” zonder deze te begrenzen is niet vol te houden. Alleen gebruik maken van middelen “om het voorkomen van doden” is geen doel op zich. Primair moet het inzetten van deze middelen effectief zijn ter voorkoming en bestrijding van schade. Negatieve schaduwwerking voor “gewenste” soorten moet worden teruggebracht (ook een wettelijk belang). En een afweging tussen belangen moet gemaakt kunnen worden zonder financiële gevolgen voor de grondgebruiker en/of natuurdoelstelling.

B: Betreft vooral maatregelen die beheersmatig kunnen worden genomen. Gebiedsgericht? Huidige maatregelen zijn vooral gericht op gevolgbestrijding en niet duurzaam planmatig.

KNJV: Alleen maatregelen noemen welke in de praktijk effect hebben.

LTO: Dit onderdeel is het meest dynamisch. Een digitale versie zou hier op z'n plaats zijn. Flitslampen, knalapparaten en andere akoestische middelen kunnen niet worden toegepast bij dieren die 's nachts foerageren (wild zwijn, ree, andere soorten?). Communicatie over wijziging beleidsregels via persberichten van LNV werkt goed. Door een abonnement hierop ben je altijd op de hoogte van de laatste ontwikkelingen.

FBE: Graag nadrukkelijker/uitvoeriger behandelen.

GG: Er zijn veel verplichte maatregelen die veel arbeid vragen en niet of slechts kort werkzaam zijn. De inspanning die door boeren geleverd moet worden staat vaak niet in verhouding tot het resultaat.

GG: Het probleem binnen de FF-wet is dat vele preventieve maatregelen verboden zijn op basis van de bescherming van overige soorten. Hier kan het Faunafonds niets aan doen. Het is de complexiteit van de wet en de complexiteit van de verschillende provinciale besluiten. Absurd! Ganzen in Westbrabant.

GG: Duidelijkheid over wat mag en wat moet en wat niet mag.

GG: Bij faunaschade dient rekening gehouden te worden met het nut van een maatregel en de daarmee verbonden kosten. Voorbeeld: een visueel-akoestisch afweermiddel op een stok. Bij storm komt deze stok onder een hoek van ca. dertig graden te staan. De ganzenmest ligt op de

stok. Het zelfde afweermiddel heeft een effectiviteit van ca. 4 m2. Ook kosten voor afweermiddelen, verjagen en bejagen dienen vergoed te worden.

GG: Graag zo snel mogelijk ontheffing als schade dreigt of is ontstaan door beschermde diersoorten, waarvoor op termijn ontheffing wordt verleend.

Overige opmerkingen

FBE: Graag tevens de mogelijkheid toevoegen in gedrukte versie om per diersoort in plaats van alleen gewas te zoeken.

Graag nadrukkelijker aandacht voor gebruik van werende middelen. Hoe te plaatsen, hoe vaak wisselen etc.

Graag benadrukken dat alle schades bij het Faunafonds moeten worden gemeld. Opdat de FBE deze informatie kan benutten voor haar faunabeheerplannen, ongeacht of de schade ook conform de beleidsregels voor vergoeding in aanmerking komt.

GG: Zolang deze wet provinciale bevoegdheden kent, zal het onmogelijk zijn voor het Faunafonds om actuele informatie paraat te hebben voor heel Nederland. Waarbij bij onduidelijkheden de grondgebruiker nooit voor de schade mag opdraaien. Deze mening is in strijd met de regelgeving.

Hoewel er wel eens verschillen van inzicht over middelen/taxaties is, wil ik hier toch opmerken dat het contact met medewerkers van het Faunafonds altijd snel en correct verloopt. Compliment!

GG: Het zou goed zijn als er meer aandacht zou zijn voor de schade die wordt veroorzaakt. Indien meerdere kleine schades optreden wordt vaak niet gereageerd omdat dit teveel rompslomp opleverd en ook geld kost. Er vinden veel afwijzingen plaats door het Faunafonds op futiliteiten en men kan zich dan ook afvragen wat het nut van het Faunafonds nog is voor de agrarische sector.

De vorm van het boek is goed, echter de uitvoering richting de sector is zeer belabberd.

GG: (Heeft de enquête niet ingevuld) Het hele faunasysteem kan de pot op! Ik heb getracht melding te maken van hazenschade in winterwortelen en kreeg nul op rekest. Ik ben behoorlijk gedupeerd en daardoor zeer ontstemd.

WBE: De regelgeving verandert regelmatig. Van groot belang daarbij is dat de informatievoorziening hierin volgt. Het internet kan daarbij nuttig zijn, om actuele ontwikkelingen tijdig onder de aandacht van betrokkenen te brengen.

Resultaten enquête preventieve maatregelen

Vragen over de effectiviteit van preventieve maatregelen

In het Handboek Faunaschade worden een groot aantal maatregelen genoemd om schade door dieren te voorkomen of te beperken. Het Faunafonds is benieuwd hoe u (als agrariër) deze maatregelen beoordeeld. Het gaat hierbij om 3 aspecten:

- Toepasbaarheid: Is een maatregel toe te passen binnen uw bedrijf?
- Financiële haalbaarheid: Staan de kosten (aanschaf, onderhoud en arbeid) in verhouding tot de gewasopbrengsten en mogelijke schade?
- Effectiviteit: Zijn de genoemde preventieve maatregelen effectief?

Deze aspecten verschillen natuurlijk per gewas of bedrijf. Geef daarom eerst aan om welk gewas of welke gewassen (of vee) het gaat:

Gewas/bedrijfsonderdeel	Aantal
Grasland	9
Graszaad	5
Granen	10
Aardappelen	3
Suikerbieten	5
Mais	5
Peulvruchten	1
Vollegrondsgroenten	3
Tuinbouwgewassen	1
Fruitteelt	4
Luzerne	1
Uien en groenbemester	1
Bos-, boom- en sierteelt	3
Bloemen, bloemzaden en/of bloembollen	0
Pluimvee	0
Schape/lammeren	3
Rundvee	4

De rest van de enquête bestaat uit tabellen, waarin u uw mening kunt aankruisen. Er zijn verschillende tabellen, te weten:

- Vogels in land- en tuinbouwgewassen
- Edelhert, damhert, ree, wild zwijn in land- en tuinbouwgewassen
- Haas en konijn in land- en tuinbouwgewassen
- Muizen in land- en tuinbouwgewassen
- Schade in bosbouw, boom- en sierteelt
- Vogels in fruitteelt
- Haas en konijn in fruitteelt
- Schade aan landbouwhuisdieren (pluimvee en lammeren)

Op basis van uw schadehistorie en woonplaats (risico op bepaalde typen schade) zijn één of meerdere tabellen geselecteerd en aan u toegezonden.

- Vul alleen die tabellen in die voor u relevant zijn.
- Geef alleen uw mening over een bepaalde maatregel als u met deze maatregel ervaring heeft of als u over deze maatregel een uitgesproken mening heeft.
- Heeft u ervaring met maatregelen die niet in de tabel staan, vul deze dan in onder “andere maatregelen” en beoordeel deze door het zetten van kruisjes.
- Beoordeel de maatregelen vanuit uw bedrijfsvoering en de door u aangekruiste gewassen.
- Kruis per maatregel en per aspect goed, matig of slecht aan.

Hieronder staat eerst een voorbeeld.

Voorbeeld

Preventieve maatregel	Toepasbaarheid in bedrijf			Financiële haalbaarheid			Effectiviteit		
	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht
Vogelverschrikkers	X			X				X	
Vlaggen	X			X			X		
Knalapparaten		X			X		X		
Fladderprojectiel									
Nabootsing roofvogel									
Schriklint, ritsselfolie									
Draden spannen			X		X		X		
Netten									
Percelen gelijktijdig inzaaien			X		X				X
Dieper zaaien									
Zaaizaadbehandeling									

Vogels in land- en tuinbouwgewassen (n = 17)

Preventieve maatregel	Toepasbaarheid in bedrijf			Financiële haalbaarheid			Effectiviteit		
	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht
Vogelverschrikkers	7	3	6	9	6	2		5	12
Vlaggen	9	3	4	12	3	2		4	13
Knalapparaten	3	3	9	2	8	6		4	12
Fladderprojectiel		2	2		1	2		1	3
Nabootsing roofvogel	1		3	2		2		1	3
Schriklint, ritsselfolie	4	2	3	6	2	1		1	8
Draden spannen		1	6	2		5		2	5
Netten			4			3			3
Percelen gelijktijdig inzaaien	2		5	3	1	3		2	5
Dieper zaaien	5	3	2	4	4	1	2	3	5
Zaaizaadbehandeling	2	2	3		5	1		3	4
Vogelafweerpistool, vuurwerk	4	2	4	1	5	3	1	3	6
Verjaging/verstoring	3	11	2	4	5	7	2	5	8
Afschot/verjaging	9	5	1	7	6	2	7	4	2
Regulering stand door afschot	9	4	2	6	6	3	9	3	1
Andere maatregelen:									

Geef aan om welke vogelsoort(en) het op uw bedrijf gaat.

Watervogels:

- Overwinterende ganzen 14
- Overzomerende ganzen 13
- Zwanen 7
- Eenden 11
- Waterhoen/meerkoet 5

Kraaiachtigen:

- Zwarte kraai 5
- Roek 3
- Kauw 5
- Ekster 1
- Vlaamse gaai 1

Overige vogels:

- Fazant 1
- Houtduif 4
- Verwilderde duif/holenduif/turkse tortel 3
- Meeuwen 1
- Lijsterachtigen/spreeuw 2
- Mezen/mussen/vinkachtigen 2
- Anders, namelijk 0

Edelhert, damhert, wild zwijn en ree in land- en tuinbouwgewassen (n = 0)

Preventieve maatregel	Toepasbaarheid in bedrijf			Financiële haalbaarheid			Effectiviteit		
	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht
Flitslampen									
Vlaggen									
Knalapparaten									
Elektronische geluidsgolven									
Geurgordijn									
Raster (gaas)									
Elektrisch raster									
Aanbieden alternatief voedsel									
Regulering stand door afschot									
Incidenteel afschot									
Andere maatregelen:									

Geef aan om welke diersoort(en) het op uw bedrijf gaat.

- Edelhert
- Damhert
- Wild zwijn
- Ree

Haas en konijn in land- en tuinbouwgewassen (n = 6)

Preventieve maatregel	Toepasbaarheid in bedrijf			Financiële haalbaarheid			Effectiviteit		
	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht
Vlaggen	3		1	3		1		1	3
Knalapparaten	1	1	2	1	1	2		1	3
Elektronische geluidsgolven			3			3			3
Rasters (gaas)	1	1	1		2	1		1	1
Elektrisch raster (netwerk)			2			2			1
Elektrisch raster (draden)		1	2			3		1	1
Geur- en smaakstoffen	2	2		2	2		1	2	1
Regulering stand door afschot	5	1		6			5	1	
Incidenteel afschot	3		1	4			4		
Andere maatregelen:									

Muizen/woelratten in land- en tuinbouwgewassen (n = 3)

Preventieve maatregel	Toepasbaarheid in bedrijf			Financiële haalbaarheid			Effectiviteit		
	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht
Klemmen en vallen		1	1		1	1		1	1
Rook- en gaspatronen		1	1			2			2
Giften	2		1	1	2		1	2	
Andere maatregelen:									

Schade in bosbouw, boom- en sierteelt (n = 3)

Preventieve maatregel	Toepasbaarheid in bedrijf			Financiële haalbaarheid			Effectiviteit		
	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht
Edelhert, damhert, ree, wild zwijn									
Gaasraster	2					2	2		
Elektrisch raster			2			2			2
Boommanchetten e.d.		2			2			2	
Anti-veeg en -vraatmiddelen									
Regulering stand door afschot	2			2				2	
Andere maatregelen:									
Haas, konijn									
Gaasraster		1		1				1	
Geur- en smaakstoffen		1		1				1	
Boommanchetten e.d.			1	1					1
Regulering stand door afschot	1			1				1	
Incidenteel afschot		1		1				1	
Andere maatregelen:									
Kraaiachtigen, houtduif									
Zaaizaadbehandeling	1			1				1	
Vogelverschrikkers		1		1					1
Vlaggen	1			1				1	
Nabootsing roofvogel		1		1				1	
Ophangen dode vogels	3			3			2	1	
Knalapparaten	1	2		3				3	
Fladderprojectiel	1			1				1	
Afdeknetten			1			1		1	
Draden spannen		1		1				1	
Dieper zaaien		1		1					1
Kastval/vangkooi	3			3			1	2	
Andere maatregelen:									

Vogels in fruitteelt (n = 3)

Preventieve maatregel	Toepasbaarheid in bedrijf			Financiële haalbaarheid			Effectiviteit		
	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht
Vogelverschrikkers		2	1	3				2	1
Vlaggen	1	1	1	2		1		1	2
Knalapparaten	2	1	1	1	1			2	1
Fladderprojectiel			2	1		1		1	1
Nabootsing roofvogel	1		1	1		1		1	1
Schriklint, ritsselfolie	1		2	2		1	1	1	1
Draden spannen		1	2	1		1	1		2
Netten	1		2	1		2	1	1	
Vogelafweerpistool, vuurwerk	2	1		1	1		2	1	
Verjaging/verstoring	2	1		2		1	2		1
Afschot/verjaging	3			2	1		2	1	
Regulering stand door afschot	2	1		2	1		2	1	
Andere maatregelen:									

Geef aan om welke vogelsoort(en) het op uw bedrijf gaat.

Kraaiachtigen:

- Zwarte kraai 2
- Roek 2
- Kauw 3
- Ekster 3
- Vlaamse gaai 3

Overige vogels:

- Fazant 1
- Houtduif
- Verwilderde duif/holenduif/turkse tortel 1
- Meeuwen
- Lijsterachtigen/spreeuw 3
- Mezen/mussen/vinkachtigen 3
- Anders, namelijk

Haas en konijn in fruitteelt (n = 2)

Preventieve maatregel	Toepasbaarheid in bedrijf			Financiële haalbaarheid			Effectiviteit		
	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht
Rasters (gaas)	2			1		1	1	1	
Boommanchetten	1				1			1	
Geur- en smaakstoffen		1			1			1	
Aanbieden alternatief voedsel	1				1			1	
Regulering stand door afschot	2			2			2		
Incidenteel afschot	1			1			1		
Andere maatregelen:									

Muizen/woelratten in fruitteelt (n = 2)

Preventieve maatregel	Toepasbaarheid in bedrijf			Financiële haalbaarheid			Effectiviteit		
	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht
Klemmen en vallen			2	1		1			2
Rook- en gaspatronen		1			1				1
Giften	2			2			2		
Andere maatregelen:									

Schade aan pluimvee (n = 0)

Preventieve maatregel	Toepasbaarheid in bedrijf			Financiële haalbaarheid			Effectiviteit		
	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht
Predatie door vossen									
Raster (elektrisch)									
Raster (gaas)									
Regulering stand door afschot									
Predatie kuikens door kraaien/meeuwen									
Regelmatige verontrusting									
Nabootsing roofvogel									
Afschot/regulering stand									
Vraatschade aan voer/vervuiling door vogels									
Afdekken/afschermen									
Nabootsing roofvogel									
Andere maatregelen:									

Schade aan lammeren (n = 0)

Preventieve maatregel	Toepasbaarheid in bedrijf			Financiële haalbaarheid			Effectiviteit		
	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht	goed	matig	slecht
Predatie door vossen									
Raster (elektrisch)									
Raster (gaas)									
Regulering stand door afschot									
Andere maatregelen:									

Heeft u nog opmerkingen, aanvullingen of aanbevelingen?

GG (fruitteler):

Vogels: Een aantal jaren zijn kauwen en kraaien niet bejaagbaar geweest en kon er alleen op perceelsniveau afschot gepleegd worden o.b.v. ontheffing. Dit werkte niet. Nu geen groot probleem meer.

Als ritselfolie gebruiken wij vooral bloembindersdraad van ca. 1 cm breed. Dit ritselt niet maar “jankt”. Is een zeer irritant geluid. Je moet echter wel wind hebben.

Haas/konijn: Konijnen zijn er bij ons niet of nauwelijks. Voor hazen: jonge percelen ingazen in de winter. Tot ongeveer het vierde jaar alle hazen binnen het gaas doodschieten. Dit is echter jaarlijks maar een beperkt oppervlakte (max. 25%).

Muis/woelrat: Klemmen en vallen is haast niet te doen op zware grond en bij grote hoeveelheden muizen en woelratten. Tevens zaten we met wettelijke beperkingen. Nu ontheffing en Arvicolex gebruikt. Super! Plaatsen goed te controleren, ze eten het graag en verdwijnen. Muizenkorrels: het lijkt de laatste tijd wel of ze er van jongen. Rook- en gaspatronen: gaan we deze winter gebruiken.

Probleem: de ontheffing stelt zeer onredelijke, tegenwerkende voorwaarden verplicht. B.v. alternatief voedsel als je giften wilt gebruiken.

GG: De meeste maatregelen om schade te voorkomen werken slechts tijdelijk. Afschot is het enige wat echt helpt als de aantallen dieren niet te groot zijn (overzomerende ganzen!).

Ik pleit ervoor om dergelijke soorten echt vogelvrij te verklaren. Je moet ze altijd kunnen bejagen en verjagen. Een ontheffing voor alleen 's morgens biedt absoluut geen effectieve schadebestrijding.

GG: Voor het verjagen of afschrikken van hazen is het plaatsen van hekken of rasters geen optie omdat in het hele gebied (het Grootslag) vollegrondsgroente geteeld wordt.

GG: Knalapparaat niet te gebruiken i.v.m. dichtbij zijnde woningen.

GG: Het probleem op mijn bedrijf betreft vooral overwinterende en overzomerende ganzen en smienten op graszaad en tarwe percelen. Door de grote oppervlakte (ca. 150 ha.) is het nemen van veel afweermiddelen niet te doen. De effectiviteit van afweermiddelen en verjagen zijn waardeloos wat betreft ganzen. Door jarenlange ervaring weet ik dat als ze eenmaal op een perceel hun zinnen hebben gezet er niet van te weerhouden zijn. Zelfs handmatig verjagen is niet langer van 10 – 15 minuten effectief. Overigens is het zo dat hoe vaker je de ganzen verjaagd, hoe meer zij gaan vreten, omdat het telkens opstijgen en landen veel extra energie kost.

Overzomerende ganzen op rijpe graszaadpercelen geven direct zeer veel schade. Adequaat handelen is een vereiste. De dan officieel te volgen procedure duurt veel te lang.

Bij de schadevaststelling wordt te weinig gekeken naar de structure schade die ganzen aanrichten.

Bij de berekening van de schade wordt bij tarwe van een te lage kilogramopbrengst uitgegaan. Deze is namelijk in het gebied lager juist omdat er schadepercelen bijzitten.

Door het afvreten van een gewas wordt de oogstdatum ook later. Hierdoor heb ik meer droogkosten, wat niet vergoed wordt.

Wat betreft smienten is verjagen niet mogelijk. Deze komen alleen 's nachts.

GG: De taken van het Faunafonds: Bevorderen van maatregelen ter voorkoming en bestrijding van schade door dieren. Waarom vele duizenden (miljoenen) euro's uitgeven aan schade en niet de oorzaak aanpakken. Bestrijding van schade kan door populatiebeheer. De overheid die door slechte regelgeving deze situatie heeft laten ontstaan dient zijn verantwoordelijkheid te nemen en de overzomerende populaties ganzen te reduceren tot een niveau waarbij geen grote schades meer ontstaan.

Kosten voor verjaging en bejaging d.m.v. afschot dienen ook vergoed te worden door het Faunafonds.

De te maken kosten dienen in verhouding te staan tot de veroorzaakbare schade. Voorbeeld graan: Wintertarwe: $10.000 \text{ kg/ha} * 0,13 = \text{€ } 1300,-$ incl. stro. Kosten afweermiddelen: € 20,- per ha. Verjagen dagelijks $3 * 2 \text{ min/ha} = 6 \text{ min/dag}$. Periode 1 november tot 15 mei is ca. 200 dagen. Totale tijd: $200 * 6 = 1200 \text{ minuten} = 20 \text{ uur}$. Laat het verjagen doen tegen tarief bedrijfsverzorging. $20 \text{ uur} * \text{€ } 25,-/\text{uur} = \text{€ } 500,-$ per hectare.

Afschot: jager 2 maal per week 2 uur = 4 uur per week. Aantal weken: 25. Uren totaal: 100. Kosten: $100 * \text{€ } 25,- = \text{€ } 2500,-$. Voor zinvol afschot zijn meerdere jagers nodig.

Als men dergelijke kosten meeneemt in de overwegingen en vergoedingen dient men te concluderen dat er onredelijk wordt gevraagd aan de agrariërs. Een MKB-bedrijf besteedt geen 25% van de opbrengst aan de beveiliging, waarom wordt dat van de agrariër dan wel verwacht?

Conclusie: Overheid / Faunafonds /: Los de problemen van buitensporige schades op door afschot/beheersing van populaties. Populaties van 500 tot meer dan 1000 ganzen eten een perceel van meer dan 10 ha in enkele uren kaal. Als agrariër dien je dan altijd aanwezig te zijn om te verjagen en kun je dus niet in schoolvakanties als vader met je vrouw en kinderen op vakantie. Als ambtenaar of medewerker van het Faunafonds kan dit wel. Papier is geduldig.

GG: Het Jachtfonds moet bij wildschade de jager sneller ontheffing geven. Dan is de schade nog enigszins in de hand te houden.

GG: De Linge die sterk verbreed is heeft een grote aantrekkingskracht op watervogels, die zich tegoed doen aan ons eiwitrijke goed bemeste gras. Ons bedrijf grenst over 1300 meter aan de Linge en de overlast is groot. Geen enkel afweermiddel heeft veel effect. Ze moeten ergens vreten en raken gewent aan al die middelen. Afschot wordt veel gedaan maar in het open gebied zijn er van die duizenden maar enkele onder schot te krijgen.

Iets verder naar het oosten liggen gronden van de NS, ingericht als natuur met plassen. Daar broeden vele ganzen. Ganzen broeden ook massaal in het Oude Rijn gebied aan de andere kant van ons dorp. Deze komen ook bij ons vreten. Kort om, een hopeloze situatie. Een goede maatregel zou zijn alle eieren in het broedseizoen schudden of aanprikken.

Het is ook van de gekke dat, nadat de taxateur is geweest, wij dan naderhand nog vele vragen krijgen en bewijsstukken moeten overleggen. Dit is voor veel collega's een van de redenen dat ze de schade niet melden. Teveel rompslomp en papiermassa en het minimum bedrag is belachelijk. Het Faunafonds wordt bij deze uitgenodigd om bij onze WBE eens te komen uitleggen hoe het wel zou moeten.

GG: Veel last van spreuwen in de gebouwen, bij het voer van de koeien.

GG: Meer praktijkgerichte maatregelen. Goedkopere, makkelijk uitvoerbare methoden. Een toelichting moet eenvoudig en kort zijn.

GG: Afschrikwekkende maatregelen (vlaggen, linten e.d.) hebben totaal geen effect. De ganzen en zwanen gaan naast de vlaggen zitten. Knalapparaten hebben precies 1 dag effect, daarna vliegen de vogels op bij een knal en landen 3 meter verder weer.

Percelen gelijktijdig inzaaien heeft wel enig effect op perceelsniveau, maar de schade bij elkaar opgeteld is net zo groot.

Dieper zaaien van de mais heeft tot gevolg dat de meerkoeten niet meer het zaadje mee uit de grond trekken, maar de plant is toch wel verloren. En daar heeft zaaizaadbehandeling ook geen effect op.

Het enige waarvoor dieper zaaien wel goed effectief is, is voor het opgraven door kraaiachtigen.

Vogelafweerpistool heeft een goed effect, is alleen arbeidsintensief en heeft als nadeel dat je er een vergunning voor nodig hebt.

Verjaging/verstoring heeft totaal geen effect, is wel arbeidsintensief, maar voor je van het perceel af bent hebben de vogels een rondje gevlogen en zetten de landing weer in.

Afschot heeft op den duur wel effect. Is alleen een kwestie van lange adem en hiervoor ben je altijd afhankelijk van de jachthouder, welke ook meer te doen heeft.

GG: Het nemen van preventieve maatregelen zoals het plaatsen van stokken met linten, vlaggen, ballonnen, vogelverschrikkers, persoonlijk verjagen, knalapparaat, het gebruik van vuurwerk etc., etc., is zeer arbeidsintensief, kost veel tijd en organisatie. Tijd dus die niet aan het bedrijf kan worden besteed en derhalve een beduidende schadepost betekent, welke nooit wordt vergoed. Dit wekt veel irritatie, te meer daar het vrijwel ondoenlijk is bij veebezetting in het veehouderijbedrijf de geplaatste stokken met linten vlaggen, vogelverschrikkers en noem maar op, onbeschadigd te handhaven, omdat deze direct door het vee worden vertrapt. Maar als ze er niet staan of er ontbreken een paar stokken of vlaggen, dan is dat voor het Faunafonds vaak een voorwendsel om geen schade uit te keren omdat niet aan de eisen zou zijn voldaan. Dit is zeer onredelijk en men zou hier meer begrip voor de situatie behoren te hebben.

Bespreking resultaten

Respons

Van de 100 verstuurdde enquêtes zijn er 38 ingevuld en teruggestuurd. Daarnaast zijn er 4 oningevuld geretourneerd, met de vermelding dat de ontvanger niet bekend is met het Handboek Faunaschade. Eén hiervan heeft wel de moeite genomen om het meegestuurde pakket 1 in te vullen. Een respons van 42 procent is bij een dergelijke enquête redelijk goed. Op 10.000 uitgedeelde handboeken (gedrukte versie) kunnen de resultaten van deze enquête echter niet als representatief gezien worden.

Bij het versturen van de enquête was niet bekend of de geselecteerden in het bezit zijn van een gedrukte versie van het handboek. Van de 38 geënquêteerden blijken 35 de gedrukte versie te gebruiken. Zeven hiervan gebruiken daarnaast ook de digitale versie, drie alleen de digitale versie. Dit roept twijfels op over de bekendheid van de website van het Faunafonds onder agrariërs en andere betrokkenen. Opvallend is de lage respons van provincies en faunabeheereenheden, ondanks een verstuurd rappel.

Basisenquête

Van de 72 agrariërs hebben 21 de enquête ingevuld en teruggezonden (29%). Van deze 21 geven er 15 aan de gedrukte versie van het handboek te gebruiken. De overige 6 gebruiken de digitale versie of zowel de digitale als de gedrukte versie (vraag 2). Het kan dus zijn dat de agrariërs die niet hebben gereageerd (deels) niet bekend zijn met het handboek. Daarbij is de enquête verstuurd naar zowel agrariërs die in het afgelopen jaar een tegemoetkoming in de schade hebben ontvangen als agrariërs waarbij een aanvraag is afgewezen. Mogelijk dat een afwijzing bij sommigen van invloed is geweest op de bereidheid om de enquête in te vullen.

Verreweg de meeste geënquêteerden geven aan alleen de gedrukte versie van het handboek te gebruiken. De meeste personen vinden dan ook dat er in de toekomst een vernieuwde gedrukte versie moet verschijnen.

De opzet en indeling van de gedrukte versie wordt door 69 % van de gebruikers als duidelijk en overzichtelijk beoordeeld. De digitale versie wordt door diverse personen onduidelijk en onoverzichtelijk genoemd. Als een mogelijke reden hiervoor wordt genoemd dat op de site van het Faunafonds niet gelijk duidelijk is welke onderdelen wel en niet onder het Handboek Faunaschade vallen.

De onderdelen *Flora- en faunawet* en *Beleidsregels van het Faunafonds* worden over het algemeen als redelijk tot goed leesbaar en voldoende informatief ervaren. De opmerkingen variëren van “korter en bondiger” tot gewenste uitbreiding met jachtperioden, schadedrempels en meldpunten bij provincies. Terecht wordt gewezen op de dynamiek in inzichten en beleid en het probleem om (in een gedrukte versie) update te blijven. Een mogelijkheid zou zijn: een gedrukte versie met basisinformatie (weinig veranderlijk) en verwijzingen naar websites, waarop de nieuwste ontwikkelingen en beleidslijnen staan weergegeven. Deze websites dienen dan wel goed bijgehouden te worden.

De tabellen in *deel 2: Faunaschade* worden door de meeste geënquêteerden, zowel voor de gedrukte als de digitale versie, als goed leesbaar, eenvoudig vindbaar en voldoende informatief beoordeeld. Er zijn een aantal schadesoorten genoemd die nog niet in de tabellen voorkomen.

Deel 3: Maatregelen (alleen in de gedrukte versie) wordt door het merendeel goed leesbaar genoemd, al vindt een aantal de informatie die wordt gegeven beperkt of onvoldoende. Het nut van bepaalde maatregelen (en de daaraan verbonden kosten) wordt betwijfeld. Er zijn ook een aantal preventieve maatregelen genoemd die nog niet in het handboek worden behandeld.

Enquête preventieve maatregelen

De beoordeling van preventieve maatregelen geeft een zeer divers beeld, maar over het algemeen worden vooral eenvoudige middelen als vlaggen en ritsselfolie als goed toepasbaar en financieel haalbaar beoordeeld. Hetzelfde geldt voor inzet van de jager. Opvallend is echter dat de effectiviteit van bijna alle maatregelen matig tot slecht wordt genoemd. De belangrijkste uitzonderingen hierop zijn afschot/verjaging en regulering van de stand van diersoorten.

De teneur van de opmerkingen is over het algemeen negatief. Veel agrariërs betwijfelen de effectiviteit van preventieve maatregelen en vinden de hoeveelheid tijd en kosten die hiermee gemoeid zijn (aanbrengen en onderhouden van middelen en rapportage) niet in verhouding staan tot de resultaten. Er is behoefte aan effectievere maatregelen, meer op de praktijk gerichte eisen ten aanzien van schadepreventie en een snellere ontheffingverlening.

Aanbevelingen

Diverse agrariërs hebben deze enquête gebruikt om grieven te spuien en hun onmacht te omschrijven. Het Faunafonds wordt vaak gezien als een tegenstander in plaats van een organisatie die, naast eventuele tegemoetkomingen in de schade, voorlichting geeft hoe schade door dieren beperkt kan worden.

- Meer aandacht voor de taken van het Faunafonds in het nieuwe handboek, op de website en in landbouwbladen.
- Wijzen op de gezamenlijke verantwoordelijkheid bij het zoeken naar manieren om faunaschade zoveel mogelijk te beperken.
- Betere mogelijkheden scheppen voor agrariërs voor de inbreng van ervaringen en nieuwe ideeën (b.v. via een apart onderdeel op de website van het Faunafonds, mogelijk in de vorm van een gebruikerspanel).

Een deel van de onvrede onder agrariërs komt voort uit de vaak ingewikkelde wet- en regelgeving en eisen die gesteld worden bij ontheffingen.

- Een beknopte (populaire) versie maken van wetgeving en beleidsregels. De integrale teksten en toelichtingen opnemen in een apart deel (website) en in de bijlagen (gedrukte versie).
- Maak duidelijk wat wel en niet mag en in welke gevallen een provinciale ontheffing moet worden aangevraagd. Geef daarbij ook aan hoe dat in zijn werk gaat en bij wie de ontheffing moet worden aangevraagd (opnemen adressen). De website is hiervoor het beste medium, vanwege de mogelijkheid tot regelmatig updaten. In een gedrukte versie e.e.a. beknopt behandelen, opmerkzaam maken op mogelijke wijzigingen en verwijzen naar de website.
- Op de website een mogelijkheid creëren om, via E-mail, vragen te stellen.
- Veel voorkomende vragen kunnen, met de beantwoording, worden opgenomen in een apart onderdeel.

Een probleem is dat momenteel vaak nog onduidelijk is of preventieve maatregelen wel effectief zijn, op welke manier ze het beste kunnen worden toegepast en of de kosten voor aanschaf en arbeid wel in verhouding staan tot de opbrengsten. Dit probleem geldt voor zowel de beleidsmakers als de agrariërs.

- Onderzoek de effectiviteit van preventieve maatregelen.
- Onderzoek de bedrijfsmatige toepasbaarheid en financiële haalbaarheid van preventieve maatregelen t.a.v. verschillende bedrijfsvormen en teelten.
- Betrek de agrarische bedrijfstak bij dergelijke onderzoeken (b.v. via de LTO's maar ook door gezamenlijke projecten met individuele agrariërs).
- Maak de resultaten van dergelijke onderzoeken openbaar via de website en artikelen in vakbladen.
- Onderken de beperkingen van preventieve maatregelen bij de beschrijving hiervan in het nieuwe handboek en de digitale versie. Schrap weinig effectieve maatregelen uit het handboek.

- Het enquêteonderdeel *Preventieve maatregelen*, waarin aan agrariërs wordt gevraagd om diverse maatregelen te beoordelen op toepasbaarheid, financiële haalbaarheid en effectiviteit, zou op de website van het Faunafonds gezet kunnen worden, zodat meer agrariërs hierover een oordeel kunnen vellen.

De digitale versie van het handboek is nog niet volledig (onderdelen *Preventieve middelen* en *Dieren*). Daarbij werken de diverse zoekfuncties niet of niet goed. De zoekmachine werkt niet. Bij zoeken via *Gewas* kom je op de algemene toelichting terecht. Dat je vervolgens naar het onderdeel *Gewassen* moet gaan staat niet vermeld. Zoeken via *Dieren* is nog niet mogelijk.

- De website van het Faunafonds verder uitwerken en updaten.
- De onderdelen uit het Handboek Faunaschade onder één noemer brengen.
- De zoekfuncties verbeteren.

Voorbeeld nieuwe opbouw van het Handboek Faunaschade

Gedrukte versie handboek

Deel 1: Algemeen

- Doel, opbouw en gebruik van het handboek
- Flora- en faunawet (populaire versie)
- Beleidsregels van het Faunafonds (populaire versie)
- Het aanvragen van ontheffingen (beknopt, verwijzen naar website)

Deel 2: Schade

Opbouw onveranderd, wel updating/uitbreiding

Deel 3: Maatregelen

Opbouw onveranderd, wel updating/uitbreiding

Literatuur

Colofon

Bijlagen:

- Integrale tekst Beleidsregels van het Faunafonds
- Uitgebreide toelichting op FF-wet
- Voorbeelden aanvraagformulieren (ingevuld)
- Adressen (ook adressen provincies/afdelingen)
- Overzicht brochures en informatiemateriaal (via Faunafonds/website verkrijgbaar/te downloaden)

Website/Digitale versie handboek

Uitleg gebruik website

Zoeken

Faunafonds algemeen

Grotendeels onveranderd, voorwoord handboek vervalt

Dieren

Uitgewerkt, met links naar handboek

Handboek Faunaschade

Voorwoord

Deel 1: Algemeen

- Doel, opbouw en gebruik van het handboek
- Flora- en faunawet (populaire versie, met verwijzing naar onderdeel wet- en regelgeving)
- Beleidsregels van het Faunafonds (populaire versie, met verwijzing naar onderdeel wet- en regelgeving)
- Het aanvragen van ontheffingen (beknopt, verwijzen naar onderdeel formulieren)

Deel 2: Schade

- Opbouw onveranderd, wel updating/uitbreiding

Deel 3: Maatregelen

- Nader uitgewerkt

Literatuur

Adressen (ook adressen provincies/afdelingen)

Colofon

Formulieren en brochures

Diverse te downloaden formulieren (met toelichting) en brochures

Heeft u vragen of opmerkingen?

- Beantwoording van veel voorkomende vragen
- Overzicht brochures en informatiemateriaal (wat te doen bij
- Vragen en opmerkingen (via E-mail)
- Enquête preventieve maatregelen

Wet- en regelgeving

- Integrale tekst Beleidsregels van het Faunafonds (met toelichting)
- Uitgebreide toelichting op FF-wet
- AMvB's

Publicaties

Links

Ook directe links met provincies/provinciaal faunabeleid.